

ТРИЕСЕТ ГОДИНИ ПЛОДНА РАБОТА НА ИНСТИТУТОТ ЗА МАКЕДОНСКА ЛИТЕРАТУРА

Во 2011 година Институтот за македонска литература при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Македонија, прослави значаен јубилеј – триесет години постоење и плодна научна и образовна дејност. Прославата, првенствено, имаше работен карактер и беше концентрирана врз организација на две научни меѓународни конференции, и тоа: научната конференција *Книжевни дислокации/ Literary Dislocations / Déplacements littéraires: Четврт конгрес на европската мрежа за книжевни компаративни студии / 4th International REELC /ENCLS Congress* (одржана од 1 до 3 септември во Скопје и во Охрид) и конференцијата **Македонскиот идентитет: литература, јазик, историја, култура** (одржана на 7 и на 8 ноември во Скопје).

Собирот на компаратистите од Европа беше организиран во соработка со ДККМ (Друштвото за компаративна книжевност на Македонија) и со REELC-ENCLS (Европската мрежа за компаративна книжевност) и во духот на темата за научна дискусија, која ги опфаќаше прашањата на влијанијата на географските просторни поместувања врз креативниот процес и творештвото воопшто, се одвиваше на две локации: свечениот дел и првите сесии се одржаа во Ректоратот на УКИМ, а останатиот дел во Конгресниот центар на УКИМ и во хотелскиот комплекс „Метропол“ во Охрид. На собирот присуствуваа 87 учесници, од кои 35 беа од Македонија, а 52 од 26 различни земји од Европа и пошироко (по неколкумина од: Шпанија, Ирска, Исланд, Словенија, Франција, Австрија и др., како и од: Индија, Тајван и САД). Научната работа на собирот беше посветена на проблематиката на значењето на просторните координати во формирањето и во трансформирањето на културните идентитети. Како локацијата сфатена во географска смисла ги добива понатамошните социолошки и културни специфики; како географското место влијае врз културната продукција и во тие рамки особено на книжевноста; како менувањата на просторите и на границите се рефлектира врз книжевниот дискурс (на пример проблематиката на: егзилот, дијаспората, номадизмот во литературата и во уметноста) се прашањата врз кои се задржа вниманието на книжевните компаратисти

од европската мрежа за компаративни книжевни студии. Работата се одвиваше во 11 сесии, и тоа:

- *Аспекти на дислокациите* – во која се разгледуваа посебните теоретски пристапи кон прашањето на релацијата географски простор наспрема културата и во која се дефинираа најважните концепти поврзани со оваа проблематика, како што се детериторијализација, егзил, потекло, дом, миграција;

- *Локација и идентитет* – во која се третираше идентитетската база на географската лоцираност, конструирањето на идентитетите и нивната нестабилност поврзана со топосот;

- *Егзил, миграција, дијаспора* – која ги проследи влијанијата на феномените на: миграција, егзил, дијаспора врз книжевното творештво и врз другите уметности;

- *Европа наспрема не-Европа* – која содржеше неколку текстови посветени на поливалентноста на поимот на европски идентитет, се распрашуваше за надминувањето на европоцентричната перспектива и даде придонес во расветлување на постколонијалните аспекти на културата, како што е прашањето за негро-африканската култура и литература;

- *Патопис* – која се фокусираше на патописот како жанр во кој најексплицитно е претставена средбата со другоста и во кој дислокацијата го опфаќа просторното поместување како основа на книжевниот дискурс;

- *Дислокации помеѓу реалноста и имажинацијата* – која се занимаваше со релацијата меѓу фактицитетот и фикцијата во уметноста и особено во литературата;

- *Интермедијалност* – која ги разгледуваше менувањата на локациите како менувања на различните медиуми, односно која го поврза поимот локација со конкретен медиум (филм, фотографија, книжевност, електронски медиуми, сликарство);

- *Книжевен превод* – која го толкуваше преводот како своевидна дислокација од една во друга јазично-културна средина и се распрашуваше за спецификите на мултикултурноста и повеќејазичноста;

- *Митолошки, антички и балкански дислокации* – во која доминираа темите поврзани со динамиката на просторот во митологијата и во античката литература, како и во балканскиот социо-културен контекст;

- *Поетики и автори на дислокација* – во која се разгледуваа конкретни автори, кои, во реалниот живот, искусиле некој вид на менување простор, односно миграција, и кои во своите книжевни

поетики ја рефлектирале таа егзистенцијална состојба и, како последна,

- *Културните светци на европските национални држави* – тркалезна маса посветена на истакнати културни дејци од европските национални држави, со кои се поврзува националната идентификација во одредени локалитети.

Работата се одвиваше на англиски и на француски јазик. Објавувањето на поднесените реферати се планира во текот на следната година.

И додека собирот на компаратистите имаше дисперзиран интерес за огромен број национални литератури, другиот научен собир што го организираше Институтот за македонска литература како своја централна прослава на јубилејот, се фокусираше врз прашањата поврзани со македонскиот национален идентитет изразен мултидисциплинарно и на различни нивоа.

Меѓународниот научен собир „Македонскиот идентитет: литература, јазик, историја, култура“ овозможи презентација на нови истражувања за македонскиот идентитет од аспект на повеќе научни дисциплини: литература, историја, јазик, фолклор, археологија, етнографија, социологија, филм, музика, сликарство, културна политика итн. На собирот учествуваа научни истражувачи од: Институтот за македонска литература, Институтот за македонски јазик „Крсте Мисирков“, Институтот за национална историја, Институтот за фолклор „Марко Цепенков“, Филолошкиот факултет „Блаже Конески“, Филозофскиот факултет, Факултетот за драмски уметности, Институтот за етнологија и антропологија – ПМФ, НУ Музеј на Македонија, НУ Кинотека на Македонија, МАНУ (Лексикографски центар), Факултетот за музичка уметност, како и од сродните факултети и научни институти од: Хрватска, Србија, Полска, Словачка, Чешка, Бугарија, Русија, САД, Швајцарија. Работата на научниот собир се одвиваше во 8 секции, во кои учесниците водеа богати дискусии, при што беше реализирана конструктивна размена на научни создајби. Објавувањето на научните трудови, пред одржувањето на научниот собир во два тематски броеви на меѓународното научно списание *Спектар* на Институтот за македонска литература, се покажа како позитивно искуство, кое овозможи успешна реализација на собирот.

Одржаната тркалезна маса на тема „Културолошките студии денес“, на која зедоа учество професори од Филозофскиот факултет при Универзитетот во Риека и од Факултетот за кроатистика во Загреб овозможи размена на искуства и сознанија за осовременување на

студиските програми за културолошките студии на двата универзитети. Презентираните трудови на оваа тркалезна маса ќе се објават во институтското меѓународно списание *Context /Контекст*. Двете списанија ќе бидат дистрибуирани во домашните и во странски библиотеки и научни центри заедно со изданието на веќе реномираното интердисциплинарно меѓународно славистичко списание *Филолошки студии*, за 2011 година, исто така посветено на јубилејот на Институтот за македонска литература.

Одржувањето на меѓународниот научен собир во Ректоратот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ предизвика соодветно внимание во научната и во културната јавност, со што се заокружи одбележувањето на значајниот јубилеј на Институтот за македонска литература. На овој собир зедоа учество 65 научни работници, и тоа 53 од Република Македонија и 12 од странство, а на Тркалезната маса посветена на студиите за култура учествуваа 7 научни работници од Република Македонија и 5 од Република Хрватска.

Во рамките на свечениот дел на собирот беше проследена, ретроспективно, целокупната дејност на Институтот за македонска литература во изминатите три децении и беа доделени благодарници на голем број научници и културни работници од земјава и од странство, кои дале свој придонес во изградувањето и во профилирањето на Институтот како респектирана научна институција, каква што е денес.

Соња Стојменска-Елзесер